



**FINNMÁRKOKOMIŠUVDNA
FINNMARKSKOMMISJONEN**

JAHKEDIÐÁHUS

2009

Ovdasánit

Finnmárkokomišuvnna nammaduvvui Gonagas stáhtarádis njukčamánu 2008. Sierranas sivaidd geažil golai veaháš áigi ovdal go komišuvdna sáhtii čohkiidit, seammás go 2008 lei dakkár jahki goas ásaš fertii ceggejuvvot gitta vuodus. Dán álgomuttus fidnii komišuvdna buori veahki Duopmostuollohálddahas, muhto easka go komišuvdna ásahtii iežas hálddahaslaš doaimma guovvamánu 2009, de sáhtii albmáláhkai bargagoahtit.

Dan jagi botta mii dál lea nohkan, lea komišuvdna ovdánan leat poastaboksaču juhussan šaddat masá jo áibbas olles doibmii. Hálddahas lea ásašuvvon ja viidun, dat guokte vuosttaš guorahallanguovllu leat almmuhuvvon, áššedovdi guorahallamiid bargu guovlluin lea jođus, ja komišuvnna leat leamaš moanat ávkkálaš fágalaš digaštallama.

Komišuvdna lea vel vuoruhan diedihit olbmuid mandáhtas birra ahte mo lea ráhkkanan čadahit barggus. Ožžon máhcahemiid vuodul de orro dát viehka bures lihkostuvvan. Ii datte leat makkárge ágga diktit nu leat. Fertet joatkagis lea diehtomielalaččat dasa ahte diedut galget leat – eaige mis duvdovuvvon – dan álbmogii masa dát bargu guoská. Dušše dán láhkai sáhttet diedut leat vuodđun guoskevaš árvalusaide/oaiviliidda.

2009 loahpas deaivvada komišuvdna sihke fágalaš, hálddahaslaš ja ekonomalaš hástalusaiuin. Fágalaš hástalusaid ektui šaddá menddo olu jus bienalaččat daid galggašii mitalit, muhto ii leat nu álki kártet daid vuoigatvuodaid duhkodaga ja sisdoalu maid finnmárolaččat soitet leat háhkan alcceseaset eatnamiid ja luondduriggodagaid guhkes áiggi geavaheami vuodul. Oamastusa ja dološ áiggi rájes geavaheami riekteprinsihpaid ii leat álki atnit gosge máilmmis. Finnmárrkku leat vel erenoamáš hástalusat, earret eará mánggagielatvuoda ja čálalaš gálduid váilevašvuoda geažil.

Hálddahaslaš hástalusaiuin galggašii leat álkibut birget. Komišuvnna lea beaktilis hálddahas, mii eahpitkeahhtá duste viehka bures daid hálddahaslaš hástalusaid mat dal jo boahttevuodas bohciidežžet.

Komišuvnna ruhtadilli baicce sakka fuolastuhtá. 2010 álggogeahčen lea dat viehka váttis. Dan ruhtameari ektui mii mis lea go dán leat čállimin, lea váttis barggus doalahit dohkálaš man. Šaddá maiddái váttis jođihit barggu dohkálaš vuogi mielde. Earret eará ii leat olus ruhta diehtujuohkindoaimmaide ja eará doaimmaide man geažil sáhtášedje dasa váikkuhit dat joavkkut ja berošteaddjit guđiide komišuvnna bargu guoská.

Ain lea doaivva ahte dát galggašii buoret guvlui nuppástuhttot. Jus dát dilli bistá jagi lohppii, de balan ahte komišuvnna jahkediedáhus 2010, šaddá sakka aseheabbot go jahkediedáhus 2009.

Oslo, guovvamánu 12.b. 2010
Jon Gauslaa

1. Álggahus

Finnmárkokomišuvnna nammaduvvui Gonagas stáhtarádis njukčamánu 14.b. 2008 ja das leat mielde Jon Gauslaa, Hilde Heggelund, Ole Henrik Magga, Kjell Næss ja Anne Marit Pedersen.

Komišuvnna bargun lea kártet dálá geavahan-ja oamastanvuoigatvuodaid maid finnmárolaččat ležžet háhkan guhkes áiggi geavahusa vuodul. Kárten galgá geavvat gustojeaddji nationála rievtti mielde ja lea ráddjejuvvon eatnamiidda maid Finnmárkoopmodat válddii badjelasas finnmárolága fápmui boahtimis suoidnemánu 1.b. 2006.

2009:s lea komišuvdna álggahan áššedovdi guorahallamiid dan guovtti dássázii mearriduvvon guovlluin (Stierdná/Sievju ja Unjárga), ceggen hálddahusa Detnui, čadahan álbmotčoahkkimiid sihke mearriduvvon guovlluin ja daid boitolagaid ja vástidan boahtán jearaldagaid.

Lea vel lágiduvvon rabas diehtujuohkinseminára komišuvnna barggu birra, cuoŋománu 28.b. 2009 Álttás. Komišuvdna ja sierranas servviid ovddasteaddjit dolle sáhkavuoru, ja serve dan čuovvu paneladigaštallamis. Guldaleaddjitge besse jearrat komišuvnnas dahje panela eará oassálastiin gažaldagaid.

2. Doaibma jagis 2009

2.1 Guorahallanguovllut

Komišuvdna mearridii juovlamánus 2008 dan guokte vuosttaš guorahallanguovllu; 1 guovlu - Stierdná/Sievju ja 2 guovlu - Unjárga. Eai leat 2009:s mearriduvvon ođđa guorahallanguovllu.

Guorahallanbargu 1 ja 2 guovllus almmuhuvvui guovvamánus 2009, dainna ávžžuhusain ahte vejolaš vuoigatvuodalaččat galggašedje diedihit vrd. finnmárolága § 31 vuosttaš lađđasa, Norsk lysingsbladas ja báikkálaš dáro- ja sámegiel aviissain. Oktanaga sáddejuvvui sierra diehtu vrd. finnmárolága § 31 nuppi lađđasa, boazodoalloorganisašuvnnaide ja geavaheaddjiberoštumiid eará ovddasteaddjiide daid guoski guovlluin, ja Sámediggái, Finnmárkku fylkadiggái, Finnmárkoopmodahkii ja guoskevaš gielddaide.

2.1.1 1 guovlu - Stierdná/Sievju

Komišuvdna lea juovlamánu 31.b. 2009 rádjai ožžon 17 dieđu vejolaš vuoigatvuodaide dán guovllus. Sáddejeaddjiide lea sáddejuvvon vástádusreive ahte komišuvdna lea ožžon dán dieđu, ja ahte ášši galgá árvvoštallot almmá dárkilat čilgejuvvon áigemearrideami haga. Guđet leat sádden dakkár dieđuid ahte dat šaddet komišuvnna mandáhta olggobeallai, de lea sidjiide fuomášuhtton ahte ášši ii meannuduvvo komišuvnnas.

Norsk institutt for kulturminneforskningain (NIKU) lea sohppojuvvon ahte guorahallojit duohta geavahus ja riekteáddejumiid dán guovllus. Dán leat dahkan almmolaš háhkamiid njuolgadusaid mielde, ja guorahallan galgá leat gárvvís/geigejuvvot Finnmárkokomišuvdnii ovdal 2010 lohpa.

Guorahallan galgá giddet fuomášumi sihke ovddeš áiggiid geavahussii ja dálá geavahussii, ja daid riekteáddejumiide mat leat leamaš – ja leat – gustojeaddjin dan geavahusa oktavuodas. Guorahallan galgá eanaš sisttisdoallat:

- Válddahalli govvádusa mo sierranas joavkkut (eanadoallit, boazodoallit, riddo- ja vuotnaguolásteaddjit, mearraluossabivdit, lotnolasealáhusdoallit, dálon gilleássit, joavdogaevaheaddjit/álbmot, ja vel earát) leat dán guovllu eatnamiid ja luondduriggodagaid geavahan.
- Dán geavahusa sisdoalu, duhkodaga ja bisttu válddahallama.

Álbmotčoahkkimat 1 guovllus:

- Miessem. 12.b. 2009: Hámmarfeasta
- Miessem. 13.b. 2009: Áltá
- Borgem. 24.b. 2009: Kvalfjord, Stierdná
- Borgem. 25.b. 2009: Kårhamn, Sievju
- Borgem. 25.b. 2009: Hølseby, Sievju

Komišuvdna lea vel searvan čoahkkimiidda maidda guovllu sierranas geavaheaddjiberoštumit leat bovdn:

- Njukčam. 23.b. 2009: Rabas čoahkkin maid Forum for natur og friluftsliv Finnmark lágidii, Álttás. Komišunjođiheaddji Jon Gauslaa searvvai ja doalai sáhkavuoru.

2.1.2 2 guovlu - Unjárga

Kommišuvdna lea juovlamánu 31.b. 2009 rádjai ožžon 4 dieđu vejolaš vuoigatvuođaide dán guovllus. Sáddejeaddjiide lea sáddejuvvon vástádusreive ahte komišuvdna lea ožžon dan dieđu, ja ahte ášši galgá árvvoštallot almmá dárkilat čilgejuvvon áigemearrideami haga.

Norsk institutt for kulturminneforskningain (NIKU) lea sohppojuvvon ahte guorahallojit duohta geavahus ja riekteáddjumiid dán guovllus. Dán lea dahkan almmolaš háhkamiid njuolggadusaid mielde, ja guorahallan galgá leat gárvis/geigejuvvot Finnmarkkokomišuvdnii ovdal 2010 loahpa.

Guorahallan galgá giddet fuomášumi sihke ovddeš áiggiid geavahussii ja dálá geavahussii, ja daid riekteáddjumiide mat leat leamaš – ja leat – gustojeaddjin dán geavahusa oktavuodas. Guorahallan galgá eanaš sisttisdoallat:

- Válddahalli govvádusa mo sierranas joavkkut (eanadoallit, boazodoallit, riddo- ja vuotnaguolásteaddjit, mearraluossabivdit, lotnolasealáhusdoallit, dálon gilleássit, joavdogaevaheaddjit/álbmot, ja vel earát) leat dán guovllu eatnamiid ja luondduriggodagaid geavahan.
- Dán geavahusa sisdoalu, duhkodaga ja bisttu válddahallama.

Álbmotčoahkkin 2 guovllus:

- Miessem. 11.b. 2009: Vuotnabahta

Komišuvdna lea vel searvan čoahkkimiidda maidda guovllu sierranas geavaheaddjiberoštumit leat bovdn:

- Njukčam. 31.b. 2009: Forum for natur og friluftsliv, Unjárga. Komišunmiellahttu Anne Marit Pedersen searvvai ja doalai sáhkavuoru komišuvnna bealis.
- Borgem. 27.b. 2009: Čoahkkin eanadoalliiguin (Klubbvik beitelag ja earát) Unjárggas.

Komišunjodiheadji Jon Gauslaa ja komišunmiellahttu Anne Marit Pedersen searvvaiga.

- Čakčam. 16.b. 2009: Čoahkkin boazorohagain 6, Girkonjárggas.

2.2 Berošusovddasteaddjit

Finnmárkolága § 32 goalmát laðđasa olis sáhtta komišuvdna nammadit sierranas berošusjoavkkuide ovddasteaddjiid, guðet sáhttet čuovvut komišuvnna barggu. Sierranas berošusjoavkkuid berošusovddasteaddjiid nammadeami ulbmilin galgá leat muhtinlágan riekteveahkkelágan doaimmaid fállat, fuolahat dihtii beliid beroštumiid.

Justislávdegoddi doalaha ahte berošusovddasteaddjiid nammadeapmi lea ”*muhtinlágan riekteveahkkedoaibma mii šattašii beaktileabbot, hálbbibut iige nu riidoásaheadji go jus stáhta galggašii máksit advokáhttagoluid juohke berošteaddjái.*” vrd. mearkkašumiid Árv. O. nr. 80 2004-2005 s. 20 mearrádussii.

Komišuvdna lea komišunčoahkkimis juovlamánu 7.- 8.b. 2009, dohkkehan eavttuid, mandáhta ja njuolggadusaid mo nammadit berošusovddasteaddjiid. Komišuvdna mearridii ahte sáhtta nammadit iešguðet guovlluin ovttá berošusovddasteaddji dálon meahcásteaddjiid, olgunastima, eanadoalu, boazodoalu ja mearraluossabivddu ovddas. Komišuvdna sáhtta lassit nammadit berošusovddasteaddji eará berošusjoavkkuid ovddas, jus guovllu luondu dahje eará ákkat dan bearihit.

Finnmárkokomišuvnna mearrádus das ahte guhte galgá iešguðet guovlluin nammaduvvot, geavvá konkrehta ollislašvuða árvvoštallama mielde, masa dát eavttut biddjojit vuodđun:

- Máhtu meahccegeavaheamis dan guoskevaš guovllus, ja dan ealáhusa/berošusjoavkku birra masa ovddasteaddji galgá nammaduvvot.
- Servviid guorraseami. Jus mánggalágan berošusjoavkkut/searvvit evttohit seamma nama, de komišuvdna dán deattuha.
- Báikehistorjjálaš máhtu.

Berošusovddasteaddjit leat doaimmas dassázii go komišuvdna lea geigen dáid guoski guovlluid raporttastis finnmárkolága § 33 mielde.

2.3 Fáttálaš áššedovdi guorahallamat

Komišuvdna dárbbáša earret guovlluid mielde áššedovdiid guorahallamiid, vel eará fáttálaš guorahallamiid.

Juovlamánus 2009 sohppojuvvui Sámi allaskuvllain ahte guorahallojit geavahus ja riekteáddejumiid luossabivddus gittaneavvuin Finnmárkkus. Guorahallan galgá válddahallat mo mearraluossabivdu lea Finnmárkkus, ja šaddá leat dehálaš oassi komišuvnna árvvoštallamiid vuodđun mearraluossabivddu ja gullevaš vuoigatvuðaid dáfus. Guorahallama háhkan geavai almmolaš háhkamiid lága (lov av 16. juli 1999 nr. 69), ja dasa gulli láchkaásahusa almmolaš háhkamiid 1 oasi olis (nátionála terskelárvvu vulobealde)

2.4 Diehtujuohkin ja gulahallan

Komišuvdna lea doallan mánnga álbmotčoahkkima, ja searvan eará čoahkkimiidda bovdema mielde, geahča 1 mildosa dárkilat várdosii. Daid eará čoahkkimiid dáfus earret guovlluin, áigut áinnas namuhit dan rabas seminára komišuvnna doaimma birra mii dollojuvvui Álttás njukčamánu 28.b. 2009. Dán seminára áiggan lei mitalit komišuvnna barggu birra ja oažžit árvalusaid servviin, ásaheami ja ovttaskas olbmui. Seminára lei dat nubbi ”álggahanseminára” – vuosttaš dollojuvvui Deanus golggotmánus 29.b. 2008.

Báikeolbmot leat álbmotčoahkkimiin olu ávkkálaš dieđuid buktán báikkálaš diliid birra, ja beassan jearahit komišuvnna njuolga. Go leat leamaš ná mánnga čoahkkima, de lea dat komišuvnna mielas daid posiitiivva máhcaheamiid vuodul, lasihan máhtu komišuvnna mandáhta ja bargguid birra báikeolbmuid ja eará guldaleaddjiid gaskkas.

Komišuvnna ruovttusiidu, www.finnmarkskommisjonen.no, rahppojuvvui almmolašvuhtii guovvamánus 2009. Ruovttusiidduin lea earret eará bihtát komišuvnna mandáhta ja bargovuogi birra. Ođasartihkkalat ja eará guoskevaš čállosat komišuvnna doaimma birra almmuhuvvojit dađistaga, ja nu johtilit go sáhttit. 2009 čavčča rájes lea hálldahus Deanus fuolahat ruovttusiidduid ođasteami. Dán geažil lea šaddan buoret vejolašvuodát ain johtileabbot dáid ođastit.

Komišuvdna lea viehka muddui geahččalan fuolahit guovttegielatvuoda, njálmmálaččat ja čálalaččat.

Komišuvdna lea leamaš olámuttus jearaldagaide mediain ja earáin (bealit ja berošteaddjit), ja áigu ain bohttevuodas ná joatkit.

2.5 Komišunčoahkkimat

Komišuvdna lea 2009:s doallan 7 čoahkkima ja meannudan 58 ášši. Beavdegirjjit lea almmuhuvvon komišuvnna neahttasiidduin, ja biddjojat dohko dađistaga juohke dollojuvvon čoahkkima maŋŋil.

2.6 Hálldahusa ásaheami

Guovvamánu 1.b. 2009 álggiiga hálldahuslaš jodiheaddji Gro Dikkanen ja juridihkalaš guorahalli Tom Sottinen. Dan ovdal lei oaivadeaddji Vigdis Beate Johansen virgáduvvon hálldahussii. Čakčamánu 1.b. 2009 bálkáhuvvui Synnøve Solbakk seniorráđdeaddin 6 mánnui.

Komišuvnnas leat lanjat seamma sajis go Sis-Finnmárkku diggegottis Deanus. Komišuvdna lea Duopmostuollohálldahusa ektui dieđihan ahte dárbbasa eanet kantorsajiid.

Hálldahusa ásaheami oktavuodas leat dat njuolggadusat ja dagaldumit dohkkehuvvon:

- Elektrovnnalaš gulahallan (telefovdna jna.) – Regelat ja dagaldumit juohkimii, atnimii ja hálldahussii. Dohkkehuvvon ja fámus golggotmánus 21.b. 2009.
- Bargoveahkanjuolggadusaid nannii Ođastan-ja hálldašandepartemeanta juovlamánu 1.b. 2009 ja dat bohte fápmui seamma beaivvi.
- Dearvvašvuoda-, biras- ja sihkarvuodta bargiide guđet leat diggevisttis Deanus – HMS-giehtagirji 2009-2010. Fámus juovlamánu 15.b. 2009.

3. Mannu ja vuoruheamit ovddasguvlui

Ođđa guorahallanguovllut mearriduvvojit 2010-2011 botta, jus komišuvnna bušeahttadilli dan diktá. Bargu (dieđiheapmi finnmárkolága § 31 mielde, álbmotčoahkkimiid čadaheapmi ja áššedovdi guovloguorahallamat) daid ođđa guovlluin galggašedje geavvat buohtalasat dálá guovlluiguin (1 ja 2 guovlu).

1 ja 2 guovllu berošusovddasteaddjiid ráhkkanuvvo nammadit 2010 jagi botta, komišuvnna bušeahttadili ektui. Servviide ja eará guovddáš doaimmaheaddjiide galgá jus šattaš nammaduvvot, čállojuvvot vai evttohit olbmuid guđet sáhtášedje nammaduvvot.

Plánan lea háhkat eanet fáttálaš guorahallamiid jagis 2010, earret eará guorahallama mo olbmot geavahit meahci, guorahallama siskkáldas diliin boazodilis ja riektehistorjjálaš guorahallama eanavuovdelágain Finnmárkkus. Plánejuvvon guorahallamat šattašedje dehálaš oassin daid árvoštallamiid vuđđui maid komišuvdna galgá dahkat visot guovlluin.

Finnmárkokomišuvdna dáhtošii doaimmastis leat sadjagasas, ja rabas. Báikeolbmot ja eará guoskevaččat, áinnas daid guovlluin gos komišuvdna bargá, galget diehtit mii dáhpáhuvvá kártenproseassa čadahettiin. Komišuvdna áigu ain leat olámuttus sierra berošus- ja geavaheaddjiavkkuide dahje earáide, guđet háliidit dieđuid komišuvnna barggu ja doaimma birra.

Dat doaibma maid komišuvdna lea jurddašan galggašii leat 2010 ja 2011, lea Duopmostuollohálddahusas doarvái juolludemiid duohken. Komišuvdnii lea váttis plánet boahttevaš doaimmaid, go dárbbášlaš ekonomalaš rámmaeavttut eai leat sajis. Ekonomalaš oadjebasvuohta lea kritihkalaš dahkkin dasa ahte komišuvdna lihkostuvašii kártenbarggustis.

Eanet dieđuide, geahča min interneahhtasiiddu: www.finnmarkskommisjonen.no

Mildodsat

- Čoahkkimat ja ovddasteamit 2008 ja 2009 (dárogiillii)
- Finnmárkokomišuvdna lahtut